

v nevarnosti, potem pa „Veličanstvo severo-amerikanskih držav“ svojo težko roko položi na tiste, kateri teptajo postavo in red.

Pa moje pismo je postalo že predolgo in najbolje je, če neham. Prihodnjič kaj družega. A. T.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda. Sekcija 1.: Šola.

Ker se dobra ali slaba bodočnost Slovencev opira na dobro ali slabo vzgojo naše mladine, izjavlja I. slovenski katoliški shod v tem oziru naslednje:

I. Gledé ljudske šole.

1. Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in podučevati po načelih sv. katoliške cerkve. Ker pa ne morejo sami zadostno vzgajati in podučevati svojih otrok, in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno državno šolo, zahteva I. slovenski katoliški shod za katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice v smislu izjave avstrijskih škofov v gospodski zbornici dné 12. marca 1890.

2. Prvi slovenski katoliški shod zahteva, da najvišja uprava postavi ljudsko šolo in učiteljske pripravnice na edino pravo pedagogično-didaktično podlago materinega jezika, kakor to zahtevajo državno-osnovni in šolski zakoni, da je torej učni jezik na šolah Slovincem namenjenih slovenski. Zato katoliški shod tudi zahteva, da se umaknejo temu nasprotni učni načrti za male šole, kakoršni se nahajajo posebno po slovenskem Koroškem, ter smatra vsako drugačno vredbo ljudskih šol kot nepostavno. Katoliški shod nadalje zahteva, naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slovenci, to je po Štajarskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, iz pedagogično-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slovenskih otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

Če pa število slovenskih otrok ne dosega postavnega števila za ustanovitev slovenske šole, in jih je najmanj deset, naj se otroci v skupni šoli ločijo po maternem jeziku v skupine ali v oddelke. Samo po sebi se razumeva, da ima dotični učitelj več bitih obeh učnih jezikov. Sploh pa naj se šolski otroci v vsakem številu, če je le mogoče, v krščanskem nauku podučujejo v svojem maternem jeziku.

3. Prvi slovenski katoliški shod izreka željo, naj deželni zbori, kateri zastopajo kraje slovenskih volilcev, prenaredijo — kot nekak prehod do boljšega — naše šolske postave v takem smislu, kakor so si jih priredili vili Tirolci; dalje naj se poskrbi, da bodi poduk v ljudskih šolah praktičen ter nam vzgajaj dobrih gospodarjev, vrlih gospodinj in pridnih delavcev; osobito pa naj se vredijo ljudske šole tako, da se, kjer le možno, delijo otroci po spolu zaradi pravnosti in primerniše razdelitve učne tvarine.

4. Dokler se nam pa naše opravičene zahteve ne spolnijo postavnim potom, snujejo naj se katoliške zasebne, zlasti redovne ljudske šole ter naj se v prvi vrsti ustanovi slovensko katoliško učiteljsko semenišče v Ljubljani in, ako možno, tudi slovenska katoliška pripravnica s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda, katera se toplo priporoča s pogojem, da se v bodoče organizuje po župnijah v soglasju z našimi prevzvišenimi vladikami, ter z drugimi radovoljnimi darovi in prispevki zadevnih deželnih zastopov.

5. Vsem redovnikom in redovnicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, izreka katoliški shod priznanje in zahvalo za tako požrtvovalno in uspešno delovanje; ob enem pa toplo priporoča njihove šolske zavode.

6. Katoliški shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojevalcem slovenske mladine, da naj si ustanove katoliško učiteljsko društvo.

II. Gledé srednjih šol

zahteva katoliški shod:

1. Naj se državne srednje šole, gimnazije in realke tako preustrojé, da se ne bode na njih ne le nič podučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta tudi na njih vsa vzgoja in ves poduk dejanski povspeševala katoliško versko mišljenje in življenje naše mladine.

Razun tega izreka katoliški shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom, s slovenskim učnim jezikom.

2. V poživljenje verskega duha srednje-šolske mladine naj se zopet vpeljejo vsakoletne duhovne vaje in naj se mladina pridno zbira v Marijine družbe ali kongregacije.

3. Vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem malinoljubom se toplo priporoča, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zunaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

III. Gledé visokih šol.

1. Ker ni upati, da bi se sedanje visoke šole kmalu preosnovala v verskem smislu, ali da bi se ustanovljale nove državne visoke šole, osnovane na podlagi katoliške vere, podpirajo naj Slovenci društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnem Gradu, od katerega pričakujemo, da bode zasnovalo nekaj slovenskih vseučilišnih stolic.

2. Katoliški shod priporoča, naj se ustanovite za slovenske visokošolce na Dunaji in v Gradcu posebni katoliški dijaški društvi po vzgledu dunajske „Avstrije“ pod pokroviteljstvom odličnih slovenskih katoličanov.

Bodočemu vednostnemu društvu pa bodi skrb, v dogovoru s pokrovitelji imenovanih društev, za podporo slovenskim visokošolcem, oziroma ustanovitev potrebnih „zavetišč“, v katerih naj se bi skrbelo za versko-nravni napredek slovenske akademiške mladine ter vzbujalo v njej in množilo katoliško mišljenje in življenje. (Dalje nasl.)

Politični pregled.

Deželni zbori so se danes sešli. Zborovali bodo k večjemu tri tedne. Vsi niti deželnih proračunov ne bodo mogli pravočasno rešiti, ker jih deželni odbori še niso sestavili, da bi jih že v prvih sejah predložili. Razprave pa utegnejo v nekaterih biti burne, posebno v češkem in moravskem, kjer je pričakovati interpelacij od obeh stranij zaradi nekaterih izgredev.

Dopolnilne volitve. — Jednajst poslancev češkega veleposestva je odložilo svoje mandate in so volitve razpisane na 28. dan tega meseca. To so sami možje, ki so bili odločno za dunajske punktacije in se umaknejo s političnega pozorišča, ko vidijo, da je tudi večina čeških veleposestnikov proti nadaljevanju češkonemške sprave. Če se ustavoverci udeležijo dopolnilnih volitev, še ni znano. Skušali bodo pač napraviti kak kompromis s srednjo stranko.

Hrvaška. — Zagrebški mestni zbor je potrdil vse volitve. Ker ni bilo nobenih ugovorov vloženih, nadžupan Sieber ni niti dovolil, da bi se o tej stvari razpravljalo. Opozicijski zastopniki torej niti prilike niso imeli, da bi pojasnili nekorektno postopanje vladnih organov pri volitvah.

Ogersko. — Rumunski dijaki ogerskih vseučilišč so v neki brošuri pojasnili neznosno stanje Rumunov na Ogerskem. Zaradi tega je pa velika jeza v madjarskem taboru. Madjarski listi proti Rumunom strašno zabavljajo, ali poskušajo pa niti tega ne ovreči, kar je v oni brošuri. Ker niso mogli izvedeti sestavljalcev omenjene brošure, sedaj trdijo, da so jo sestavili kje v Rumuniji ljudje, ki ogerskih razmer ne poznajo. Madjari bi radi zapadno Evropo preslepili, da na Ogerskem vlada največja ravnopravnost, svoboda in zadovoljnost, kar se pa jim ne bode več posrečilo.

dovoljenja gališkega šolskega sveta in deželnega zastopane bi bila mogla lahko ustreči Rusinom. Ker pri nas ni takih ovir, je izvršenje narodne enakopravnosti pri nas v prvi vrsti odvisno od dobre volje vlade.

Če mi danes nimamo potrebnih višjih šol, je temu v prvi vrsti kriva nenaklonjenost sedanje vlade. Slovenci namreč še vedno nimamo nobene popolne srednje šole, v kateri bi se poučevalo v maternem jeziku. V Ljubljani in Novem Mestu se je na gimnaziji dalo nekoliko več pravic slovenščini, ali na Štajarskem, Koroškem in Primorskem se pa Slovincem še to ne dovoli. Naši sinovi se morejo ondu še vedno takoj s prvim razredom vse predmete učiti le v tujščini. Pa še več. Še potrebnih srednjih šol nam ne dajo niti v tujem jeziku. V Kranji se je odpravila gimnazija in še sedaj nemamo druge. Nova nižja gimnazija v Ljubljani je le pesek v oči. Nobenega razreda nimamo več, nego smo jih imeli popred. Vsa pridobitev tiči v tem, da se je nekaj suplentov imenovalo za profesorje, in da imamo ravno toliko ravnateljev, kakor smo jih imeli, dokler je bila gimnazija v Kranji. Niti za potrebne učne prostore se ne preskrbi. Učni minister se celo brani osnovati na ljubljanski nižji gimnaziji tretji oddelek, ko se je že v juliju oglasilo toliko dijakov, da jih sedanja razreda ne moreje spraviti. Namera učnega ministra je očividna. Rad bi spravil nekaj slovenskih sinov v nemške razrede na ljubljanski veliki gimnaziji ali pa na kočevsko gimnazijo, kjer bi se ne naučili dovolj rabe maternega jezika in se navzel tujega duha. Sedaj manjka slovenščine večših uradnikov in vlada se izgovarja, da zaradi tega ne more izvesti narodne enakopravnosti. Če se bode tako postopalo, potem pač Slovenci nikdar ne dobimo potrebnih, slovenščine zmožnih uradnikov. Nam se zdi, da vedno nalašč dela na to, da jej ne bi bilo potrebno kedaj izvršiti narodne enakopravnosti.

Od neke strani se priporoča, da bi si Slovenci s tem pomagali, da si osnujemo z lastnimi pripomočki zasebno slovensko katoliško gimnazijo v Ljubljani. O tem se je poslednji čas mnogo govorilo. Priporočalo se je tudi zasebno slovensko učiteljske v Ljubljani ali pa na Krškem. Mi ne rečemo, da bi vse to ne bilo dobro. Pomisliti pa vendar moramo, če so naše narodne moči zadostne, da bi se vse to moglo izvesti. Vsaj se niti slovenske višje dekliške šole iz finančnih ozirov nismo upali ustanoviti. Koliko je treba nam družih stvari podpirati. Sicer se pa moramo vprašati, kako li pač Slovenci pridemo do tega, da bi si sami snovali učne zavode, ko vendar plačujemo davke in je vlada dolžna osnovati nam potrebnih slovenskih šol. Tudi če bi se kedaj omenjene zasebne šole ustanovile v Ljubljani, vsekako ne smemo odjenjati zahtevati zase tudi državnih šol. Če je mesto ljubljansko moralo osnovati nemško deško šolo vzlic temu, da je „Schulverein“ osnoval tukaj svojo šolo, potem ima pač tudi država še vedno dolžnost skrbeti za slovenske srednje šole, naj bi bilo v Ljubljani še toliko zasebnih srednjih učiljišč. To pač ne gre, da bi mi Slovenci z našimi davki podpirali le nemške šole.

Sedaj ko je vlada začela narodno enakopravnost izvajati v Galiciji, je potrebno, da naši poslanci v državnem zboru store vse potrebno, da dobimo potrebne srednje šole. Po našem mnenju ni zadosti, da govore o tem pri budgetni debati, temveč morajo s pozitivnimi predlogi na dan. Gospod poslanec Klun je, ko je te dni govoril na shodu v Ljubljani, naglašal, da moramo svoje zahteve ponavljati. Zaradi tega pa tudi od njega pričakujemo, da se bode postavil na čelo veliki slovenski akciji, posebno ker je neustrašen in se ne boji vladne sape. Če v enem zasedanju vlada nam ne da slovenskih srednjih šol, treba je, da naši zastopniki predlog zopet ponove in to tako dolgo, da se vlada odloči nam ustreči. Pri budgetu naj se kar predlaga, koliko naj se ustavi za slovenske srednje šole v državni proračun. Mi vemo, da se bode našlo proti temu tisoč pomislikov. Ali naši narodni zastopniki ne smejo odjenjati. Poleg tega naj pa vsakemu odkritosrčno in odločno povedo, da od nas nima pričakovati za svoje kakeršne koli predloge nobene podpore, ako ne podpira naših pravičnih teženj v šolskem oziru. Pri tem se bode vsaj pokazalo, kje so naši pravi prijatelji.

Iz oči pa tudi ne smejo spustiti naši poslanci slovenskega vseučilišča v Ljubljani, oziroma slovenskih stolic na kakem že obstoječem državnem vseučilišču. Sedaj ko so se v Levovu začele otvarjati rusinske stolice, pač ni nobenega pravega uzroka, da bi se v Gradcu ali pa na Dunaji ne mogle osnovati slovenske stolice. Za slov. vseučilišče se je izrekel shod slovenskih poslancev iz vse pokrajin v beli Ljubljani. Na tem shodu bile so zastopane vse slovenske pokrajine in vse slovenske stranke. Zaradi tega pa morajo sklepi, ki jih je sklenil po zrelem predudarku ta shod, biti vodilo za vse slovenske zastopnike brez izjeme, biti nekak program njihovega delovanja. Poslanci so izvoljeni zastopniki slovenskega naroda, zato je tudi njih sklepi na tem shodu morajo se smatrati za mnenje vsega slovenskega naroda. Jim se mora dajati prednost pred sklepi vsacega družega shoda, bodi še tako sijajen, če so pa na njem odločevali največ močje, ki niso dobili nobenega mandata od slovenskega naroda, ki so torej govorili le v svojem imenu. Zaradi tega so pa za vsacega pravega slovenskega zastopnika program le sklepi slovenskih poslancev dne 2. oktobra 1890. leta v Ljubljani.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda.

Sekcija II.: Krščanska veda in umetnost.

A. Krščanska veda.

Prvi slovenski katoliški shod izreka željo:

1. Slovensko razumništvo naj se temeljito seznanja s krščanskim modroslovjem in drugimi vedami; Slovenci naj skrbno goje apologetiko, to je ono vedo, ki brani razadetje in katoliško vero, ne samo znanstveno, ampak zlasti poljudno, da se oživi vera in utrdi mej našimi omikanci;

2. naši literarni zavodi preskrbujejo naj Slovincem potrebnih znanstvenih knjig v krščanskem duhu pisanih;

3. ustanovi naj se slovensko vednostno društvo po vzgledu dunajske „Leonine“, katero prevzame nalogo, skrbeti za višjo gojitev in razvoj krščanske vede.

B. Krščanska umetnost.

Gledé krščanske umetnosti izraža prvi slovenski katoliški shod naslednje želje:

1. Naročbe na nove kipe in slike, bodisi po cerkvah ali znamenjih ob cestah dajale naj bi se zlasti domačim možem, a le takim, kateri so v resnici umetniki ter krščanskega mišljenja in življenja.

2. Stare cerkvene reči naj bi se ne prodajale, ampak oddajale naj bi se škofijskim muzejem, kateri se imajo ustanoviti.

3. Stare slike in kipi naj se ne odstranjujejo brez miselnosti; vpraša naj se prej strokovnjak o njihovi vrednosti in potem naj se, ako vredno, dajo prenoviti po umetniku, a ne po navadnem rokodelcu.

4. Okus za pravo krščansko umetnost budi naj se že v ljudski šoli in se goji v obče med priprostim narodom s tem, da naj se namesto malovrednih preživobarvanih podob in sentimentalnih alegorij delé podobice, posnete po krščanskih umotvorih.

5. Zabranjuje naj se po gostilnah in drugod razkazovati in prodajati gole, umazane podobe, fotografije in dr., ter razobešati ter postavljati npravnost in verski čut žaleče slike in podobe.

6. V prosep krščanske umetnosti ustanovi naj se posebno društvo: njega namen bi bil pri zidanji in popraviljanji cerkvâ, pri prenavljanji starih umotvorov, pri nakupovanji in naročevanju cerkvenih potrebščin s svetom in dejanjem pomagati ter sploh podpirati vse stroke krščanske umetnosti.

C. Glasba, posebej cerkvena.

Občno je prepričanje, da umetno petje in glasba blaži človeku srce, da je torej velicega vzgojevalnega pomena in vredna krepke podpore.

Treba je torej, da jo gojimo resnobno, umetnostno, ne pa samo za kratek čas; treba, da ji damo zanesljivo, stalno podlago. Zato prvi slovenski katoliški shod izreka željo:

1. a) Obrača naj se vsa pozornost na dober, moder in izdaten poduk že v ljudski šoli; b) v deških semeniščih vpelje naj se obligatno petje za vse gojence in izdatno goji igra na goslih, glasovirji in orgljah; c) skrbi naj se po semeniščih za teoretičen in praktičen poduk v koralu in večglasnem petji po več ur na teden. Nastavljajo naj se le izvrstne pevske moči.

2. Naj pristojna oblastva skrbé: a) Da se učiteljski pripravniki temeljito naučé metodike pevskega pouka; b) da se na srednjih šolah vsi zmožni dijaki redno podučujejo v petji in da se spopolnujejo učni pripomočki.

3. Ker se dobivajo potrebni pomočki in prava priložnost za poduk in izobražbo le v dobrih pevskih in glasbenih zavodih, zato prvi slovenski katoliški shod izreka željo: a) Da se Slovenci oklenejo „Glasbene Matice“ in njene glasbene šole; b) da se Cecilijina društva, ki so ustanovljena za povzdigo cerkvenega petja, krepko podpirajo; c) da vsa Cecilijina društva po vseh slovenskih vladikovinah stopijo v zvezo in skupno pospešujejo glasbo in petje; d) da se v ta namen izdatno podpira in umetnostno povzdigne orgljarska šola v Ljubljani, katera naj bode skupna za vse slovenske škofije.

(Dalje sledi.)

Politični pregled.

Nesebičnost. — Gospodje, ki so imeli glavno besedo na slovenskem shodu in je imajo tudi pri „Slovinci“, hočejo svoje nasprotnike s tem pobiti, da jim predbacivajo sebičnost. Cikali so celo na neko staro bajko o dualizmu, ki je pa seveda ravno tako malo utemeljena, kakor bi kdo trdil, da sta

gospoda Klun ali pa Povše dobila nekaj tisoč, da sta glasovala za podpore „Lloydu“ ali pa „Podonavski Družbi“. Da mi smo že tudi slišali govorjenje, da so vsi tisti poslanci bili podkupljeni, ki so za te podpore glasovali. Seveda tega ne verjamemo. Karakteristično za „Slovenca“ je pač to, da dvajset let po dr. Tomana smrti onečesčuje spomin tega slovenskega prvoboritelja, ko pri drugih prilikah tako rad zagotavlja spoštovanje do njega. „Slovenčeva“ gospoda naj le pomisli, koliko se je govorilo in pisalo o nekega njenega pristaša nesebičnem delovanji na Goriškem, pa bode videla, kako lahko se najdejo povodi za taka sumničenja.

Deželni zbori so se otvorili pretekli petek. Njih predsedniki so se pritoževali, da so nepričakovano se sklicali deželni zbori. V isterskem deželnem zboru je že v prvi seji deželni glavar pretel slovanski manjšini, da bode proti njej z vso strogostjo postopal. Laška večina misli baje celo deželnozbornski volilni red tako premeniti, da se slovenskim poslancem zamaše usta. — V češkem deželnem zboru je Plener predlagal, da se letos zopet izvoli odsek za pretresovanje predlog o češkonemški spravi. Čehi so pa proti izvolitvi tega odseka. Mladočehi mislijo predlagati, da se v posebni adresi obrne deželni zbor na vladarja, da obnovi češkodržavno pravo. Ta predlog se pa najbrže ne bode vsprejet, ker zanj ne bodo glasovali velikoposestniki.

Češki Nemci. V Liberci so Nemci letos posebno slovesno praznovali zmago Nemcev proti Francozom pri Sedanu. Pri tej priliki je neki Prade govoril o tem, da se ima popolniti nemško-francoska zveza tako, da bode v nekaterih ozirih le jedna država. Nemci bi radi našega cesarja naredili za podložnika Viljemu II., kar seveda ne bode šlo.

Italija. — Zbornica se bode razpustila takoj po dokončanih slavnostih v Genovi. Razglas glede razpustitve zbornice se ni za to objavil še pred slavnostim, da so mogla predsedstva še kot taka pri slavnostih fungirati. Nove volitve bodo baje od 6. novembra t. l. naprej.

Srbija. — Liberalna in radikalna stranka pripravljata se z vso silo na volilni boj. Radikalni shod v Aleksinci bil je jako dobro obiskan. Sedaj hočejo tudi liberalci enak shod sklicati v Belemgradu in na njem protestirati ukrepom radikalcev in tako izreči zaupanje vladi in regentstvu. Liberalci boje se zelo radikalcev in vlada prav pridno odstavlja radikalne uradnike in to še celo take, ki bi jih ne smela. Radikalci silijo na to, da se skupščina takoj skliče, kajti brez dovoljenja skupščine ni smeti tudi začasno ne podaljšati trgovinske pogodbe mej Avstro-Ogersko in Srbijo, liberalna vlada pa ne misli skupščine sklicati pred novim letom.

Kolumbova slavnost. — V Genovi pričela se je minoli teden Kolumbova slavnost. Laški kralj in kraljica pripeljala sta se k slavnosti mej nepopisnim navdušenjem obilo zbranega ljudstva. Znak slavnosti je miroljuben, kar se kaže najbolj v tem, da slavnost povečuje navzočnost skoro vseh vevlastij evropskih in so k slavnosti poslali svoje zastopstvo tudi Amerikanci. Avstro-Ogerska poslala je k slavnosti tri vojne ladije. Laški kralj je pri naši mornarici ostal 40 minut in jo ogledoval. — Velikega pomena je Kolumbova slavnost tudi za sporazumljenje Francozov in Italijanov. Obojni listi pišejo, da staro prijateljstvo mej tema dvema narodoma ni še popolnoma zginilo in da je upati, da se bodo odnošaji mej obema državama ravno po tej slavnosti, kjer je Italijan zopet spoznal Francoza in narobe, zopet zboljšali.

Rusija in Nemčija. — Pogajanja glede trgovinskih pogodb mej tema državama vrše se prav ugodno. Nekateri celo trdijo, da se bodo trgovinske pogodbe že prihodnje zasedanje, ki se prične baje decembra meseca, predložile nemškemu državnemu zboru v posvetovanje.

Ves predlog je bil jako nejasen. Samo šestletna šolska dolžnost je bila jasno določena in pa da se iz ljudske šole odstranijo nekateri predmeti, mej drugim tudi risanje. Bil je govor o nekem cerkvenem sonadzorstvu, ali kako bi bilo to sonadzorstvo, o tem pa iz vsega predloga ni nič gotovega posneti. Vse je prepuščeno deželnim zborom.

Baš to je pa tista točka, zaradi katere slovenski zastopniki niso mogli biti za ta predlog. Vsako razširjenje pravic deželnih zborov v šolskem oziru bi bilo nam Slovencem v škodo. Pomisliti je treba, kako bi šole uredili isterski, koroški in štajerski deželni zbori, ko bi v tej stvari imeli kako odločilno besedo. Še sedaj, ko je delokrog deželnim zborom v šolskih zadevah jako ozek, ti deželni zbori silno ovirajo razvoj slovenskega šolstva. Iz tega je razvidno, da noben pravi slovenski zastopnik ni mogel glasovati za ta predlog in ga tudi ni mogel podpisati, če ni hotel prevzeti žalostne vloge grobokopa slovenstva na Koroškem, Štajerskem in v Istri. Pa tudi v verskem oziru ta predlog ni bil dosti prida. Na Tirolskem, Predarlškem in na Kranjskem bi bili pač dobili bolj versko šolo. Liberalni deželni zastopi na Koroškem, Štajerskem, Moravskem, v Šleziji in Istri bi pa bili cerkveno sonadzorništvo naredili za popolnoma iluzorično, da celo ljudske šole bi bili tako uredili, da bi bile v verskem oziru še slabše. Gorenje-avstrijski deželni zbor pa v tej stvari tudi ne more kaj odločnega ukreniti, ker je njegova večina odvisna popolnoma od dobre volje vsakočasne vlade. V drugih deželnih zbora je pa večina precej dvomljiva in mi jako dvomimo, da bi bili pripravljeni dosti storiti za izboljšanje šole v verskem oziru. Liechtensteinov predlog je bil torej v narodnem oziru skrajno škodljiv, v verskem pa dosti vreden ni bil.

Sicer je nedavno neki slovenski list pisal, da je knez Liechtenstein bil obljubil, da je pripravljen svoj predlog nekoliko premeniti. To mi povsem verjamemo. Mož bi bil še precej njegov predlog rad predelal, da bi le dosegel za njegove volilce okrajšanje šolske dolžnosti. Tako pa bi knez Liechtenstein ne bil hotel premeniti svojega predloga, da bi ugajal nam. Tedaj je bil položaj tak, da bi zanj ne bil dobil večine, ko bi ne bil ž njim razširil delokroga deželnim zborom, ker bi zanj ne glasovali Čehi in Poljaki. S kako dvomljivo določbo o narodni enakopravnosti bi pa nam Slovencem ne bilo pomagano.

V šolskem odseku je pa gospod dr. Šušteršič, ko je napadal „Družbo sv. Cirila in Metoda“ ali, kakor on pravi, njeno vodstvo, omenil, da je jeden član tega vodstva bil odšel iz zbornice, ko je prišla resolucija o verski šoli v kranjskem deželnem zboru na vrsto. Mi te stvari tako natančno ne vemo, in ne bomo rekli, da morda ni res. Pomisliti pa moramo, da je skoro do razpusta prejšnjega državnega zbora se vsaka izjava za versko šolo tolmačila tako, kakor bi veljala za Liechtensteinov predlog. Zatorej pa ni čudno, če kak slovenski poslanec ni hotel glasovati za tako resolucijo. Ko je že gospod

dr. Šušteršič to stvar bil omenil, bi bilo pač se spodobilo, da bi bil tudi povedal, da so pa lani vsi slovenski poslanci brez izjeme bili za resolucijo za versko šolo. Razlika v mišljenji je bila le tako dolgo, dokler ni naši narodnosti nevarni Liechtensteinov predlog izginil z dnevnega reda. Mi pa moramo omeniti, da mi večjo važnost pripisujemo temu, kako so naši poslanci glasovali v deželnem zboru in se izrekli na shodu pred dvema letoma v Ljubljani, nego pa temu, kar morda o verski šoli piše kak slovenski list, ali kar se je o tem govorilo v kakem društvu. Preverjeni smo, da bodo vsi slovenski poslanci brez razlike stranke za versko šolo, ko se le zanjo najde taka oblika, da ne bode naši narodnosti v kvar in pride čas, da jo bode mogoče uvesti v taki obliki.

Liechtensteinovega predloga pa v državnem zboru niso spravili z dnevnega reda slovenski poslanci, temveč avstrijski škofje s svojo izjavo v gospodski zbornici, s katero so vprašanje o verski šoli tako rekoč vzeli v svoje roke. Mi smo jim prav iz srca hvaležni, da so to storili, ker s tem so res naredili veliko uslugo naši narodnosti, če tudi so versko šolo baš s to izjavo odrinili na nedoločen čas.

Sedanja državna šola ima gotovo svoje napake in je le želeti, da se bolj postavi na versko podlago. Naš list je bil proti novodobni šoli takoj s početka in tistega stališča, kakor tedaj, drži se še danes. Pa tudi to priznavamo, da bi zastran srednjih šol bilo želeti marsikake premembe. Ali gledati pa moramo, da si pri preosnovi šolstva mi v šoli zagotovimo tudi svoje narodne pravice. Če zamudimo to priložnost smo izgubljeni, kajti bati se je, da nas nemški konservativci ne bodo več tako verno podpirali, kadar jedenkrat dosežejo glavni cilj svojih želja. Nikakor niso krivi slovenski zastopniki, če nimamo še verske šole, krive so neugodne politične razmere. Največ krivo je to, da nimamo nobene trdne konservativne večine s skupnim programom. To ovira izvršitev narodne enakopravnosti, pa tudi vvedenje verske šole.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda.

Sekcija III.: Socijalne zadeve.

A. Kmetsko vprašanje.

Prvi slovenski katoliški shod smatra kot najnujnejšo nalogo našega postavodajalstva, da se sklenejo take postavbe, po katerih bo mogoče zabraniti vedno hujše se razširjajoči propad kmetkega stanu in to že iz vzroka, ker je uprav ta stan najzanesljivejša zaslomba toliko našega državnega, kolikor osobito našega narodnega obstanka.

V ta namen priporoča prvi slovenski katoliški shod:

1. a) Kmetovalci naj se postavnim potom organizujejo v kmetke zadrage; b) postavnim potom naj se zagotovijo kmetki domovi, ki naj bodo nerazdelni; c) tudi naj se postavno uredi dedinsko pravo.

2. Razbremeniti treba sedaj silno zadolžena kmetka posestva po načelih, kakršna je kmetijski minister v državnem zboru že naznanil; uvedejo naj se namreč 'okrajne kmetke zadrage, katere imajo pravno moč sodelovati pri razbremenjanju kmetkih posestev. V to svrhu izdajejo naj se zadolžnice,

za katere prevzame vrhovno poroštvo država, ter naj se po zgledu sedaj že dogotovljene zemljiške odveze razbremenjujejo naša kmetska posestva prehudih dolgov.

Ob enem pa se mora postavnim potom skrbeti za to, da se ne bodo mogla kmetska posestva čez gotovo mero cenilne vrednosti na novo zadolžiti.

3. Prenarediti se mora domovinska postava tako, da bodo kmetske občine oproščene sedanjega velikega bremena, kakešno morajo nositi za oskrbovanje v tujini živčih svojih bolnikov in onemoglih rojakov.

4. Deluje naj se na to, da dežele same prevzamejo v lastno upravo zavarovanje proti požaru, proti živinskim boleznim in vremenskim uimam.

5. Skrbeti je za to, da se vsa javna uprava, sodnijska in politiška, tako uredi, da ne bo predraga in da se je bode ljudstvo lahko posluževalo; osobito je želeli, da se uvedejo občinska mirovna sodišča ter da se odpravi prisilno legalizovanje vsaj za manjše zneske.

6. Delovati je na to, da se uvede po železnicah pravična vožnja cena, da se odpravijo krivične refakcije ter sploh pospešuje izvoz naših pridelkov v daljni trgovinski svet.

Posebno naj naši zastopniki delujejo na to, da se južna železnica, ki vozi skozi celo dolgo ozemlje slovenskih dežel, podpravi, ker le tako je upati, da se uvedejo enako, kakor na državnih železnicah, pravični vožnji tarifi.

7. Shod priznava nujno potrebo, da se davki preuravnajo, ter izreka nado, da se bo nova davčna reforma izvršila tako, da bo po tem olajšano davčno breme posebno nižjim delujočim stanovom, osobito pa, da se zemljiški in hišni razredni ter obrtni davek zdatno zniža.

B. Rokodelsko-obrtno vprašanje.

1. Prvi slovenski katoliški shod obsoja pogubni liberalizem, ker je ravno ta s svojo sebičnostjo na obrtno-rokodelskem polju razrušil veljavo krščanskih načel in krščanske solidarnosti ter s tem odstranil najtrnejšo podlago za občno blagostanje obrtno-rokodelskih stanov.

2. Prvi slovenski katoliški shod je mnenja, da ima državna oblast važno nalogo pri reševanju obrtno-rokodelskega vprašanja; zato z veseljem pozdravlja postavodajalne poskuse v avstrijski državi, katerim je namen odstranjevanje žalostne posledice razjedajočega gospodarskega liberalizma; zlasti radostno pozdravlja snovanje zadrug, v katerih je v krščanskem srednjem veku cvetel rokodelski obrt, katerim naj se zagotovi potrebna samostojnost.

3. Posebej pa prvi slovenski katoliški shod povdarja: a) Postavnim potom podeli naj se v zadrugah obrtnikom oni vpliv, kateri omogoči zadrugam uspešno delovanje; b) ustanové naj se samostalne obrtne zbornice, kamor naj pošiljajo zadruge svoje odposlance s pravico, javno zastopati koristi obrtnikov; c) omeji naj se obrtno delo po kaznilnicah, s katerim obrtniki-davkoplačevalci ne morejo tekmovati; d) pridobitni in dohodninski davek naj se za obrtnike tako določuje, da bode zabranjeno vsako neosnovano ovaduštvo ter da se bode oziralo na opravičene želje obrtnikov; e) v pospeševanje krščanskega življenja in gmotnega stanja rokodelcev snujejo naj se po potrebi rokodelska društva mojstrov, pomočnikov in učencev.

C. Delavsko vprašanje.

1. Ker konkurenca, glavno načelo sedanje produkcije, ovira ugodno rešitev delavskega vprašanja, smatra prvi slovenski katoliški shod za potrebno, da se ta konkurenca od zvonaj omeji z mednarodnimi pogodbami in primernimi zaščitnimi carinami, doma pa z uredbo domače produkcije; v ta namen naj se a) napravi prava razmera med produkcijo in potrebo; b) zabrani posameznikom monopol produkcije, zato se zahtevaj dokaz vsposobljenosti pri tovarnarjih; c) prepreči nepravilno izkoriščevanje delavskih močij; d) zagotovi delavcem

stalno delo in upanje do boljše plače; e) kolikor mogoče odstranijo ženske iz tovarn; f) delavci, njihove vdove in sirote primerno preskrbe za starost in slučaj bolezni.

2. Nova industrijska podjetja naj bi se postavno dovoljevala pod naslednjimi pogoji: a) Da sta podjetnik in poslovodja poštena in izvedena; b) da je obstanek podjetja zagotovljen in delavci torej niso v nevarnosti, prej ali slej zgubiti delo in plačilo.

3. Maksimalna delavna doba naj se pri posameznih industrijskih podjetjih skrči.

4. Delavcem naj se zagotovi pravica, da iz svoje srede volijo zastopnike v sonadzorstvo pri izvrševanju zakonov v varstvo delavcev.

5. Pri vseh večjih podjetjih naj se ustanové razsodišča iz veščakov.

6. Ponočno delo v tovarnah naj se za ženske popoln prepove, za moške pa kolikor mogoče omeji.

7. V varstvo nramnosti naj se delavci v tovarnah kolikor mogoče ločijo po spolu.

8. Z ozirom na to, da se med delavci vedno bolj širi cerkvenemu in državnemu redu nevarna agitacija, izreka prvi slovenski katoliški shod svoje prepričanje, da se mora delavski stan s primernimi sredstvi zopet pridobiti za krščanski red. V ta namen naj bi se snovala katoliška delavska društva ter med delavci razširjali dobri in poučni spisi o socialnem gibanju.

9. Slednjič je skrbeti za to, da bobe obrtniški nadzornik, kadar pride nadzorovat tovarne, z dotičnimi delavci govoril sam, a ne vpričo kakenga družega uradnika, ker le tako, ako delavci z nadzorniki govoré prosto in brez strahu, pride se na sled marsičemu, kar treba predrugačiti ali odpraviti.

D. Nedeljski počitek in posvečevanje nedelj in praznikov.

Prvi slovenski katoliški shod izjavlja da treba spopolniti sedaj veljavne odredbe gledé na nedeljski počitek, oziroma prenarediti, ker take, kakor so zdaj, nikakor ne zadostujejo v verskem, nramnem, gmotnem in zdravstvenem oziru. Le če se postavno uvede nedeljski počitek in vestno izpolnuje povsod, kjer še ne obstoji, ali je le na papirju, nadejati se je tudi, da se bodo jele posvečevati nedelje in prazniki. — V to svrhu naj se:

1. Kar najpreje omeji ob nedeljah in praznikih trgovina, kakor tudi vsako obrtovanje, katero ni neogibno potrebno.

2. Preiskujejo in pretresajo naj se velikim obrtnikom toli radodarno podeljene izjeme od zakona o nedeljskem počitku.

3. Zagotovi naj se nedeljski počitek uradnikom in službujočim pri železnicah in drugih prometnih zavodih.

4. Prepové naj se brezpogojno prodaja žganja od sobotnih popoldanskih ur do ponedeljka zjutraj.

5. Državni in drugi uradniki naj se oproste ob nedeljah vsakterega posla, ki ni neogibno potreben.

6. V kolikor je delo ob nedeljah dovoljeno, skrbje naj obrtniki, kar najbolje morejo, da se delavci primerno vrsté, da bode vsakteri delal le sledno drugo ali tretjo nedeljo, ali pa le pol dne.

7. Jako škodujejo nedeljskemu počitku plesne veselice in je torej želeli, da se omeji.

Politični pregled.

Katoliški shod. — „Slovenec“ zatrjuje, da ni bilo nobenega slovenskega shoda še, ki bi se bil tako odločno izrekel za narodne pravice. To zatrjevanje je pač smešno, če shod ni niti upal proti volji višjih oseb izreči svoje obsodbe proti nepostavni vredbi šol na Koroškem. Poleg tega še shod tudi ni izrekel, da se morajo za Slovence na Štajarskem, Koroškem in Primorskem osnovati srednje šole s slovenskim učnim jezikom.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda.

Sekcija V.: Tisek.

Ker sedaj po sovražnem tisku največ trpi sveta cerkev in katoliško življenje in s tem blagostanje našega naroda, sprevidi prvi slovenski katoliški shod, da je neobhodno potrebno, sovražniku postaviti se v bran z enakim orožjem — s katoliškim tiskom. A ne le braniti, marveč tudi pozitivno mora tisek pospeševati katoliško zavest in katoliško življenje. Naj se izkoristi ta velemoč 1. kot politična moč v časnikarstvu, 2. kot izobraževalna moč v ljudskem, leposlovnem in znanstvenem berilu, 3. kot vzgojilna moč v spisih za mladino.

1. a) Prvi slov. katoliški shod spozna za vzdržanje katoliškega mišljenja in prepričanja med Slovenci kot najpotrebnejše sredstvo dobro časništvo. Zato proglašča za resno dolžnost vseh vernih Slovencev izdatno gmotno in duševno podpiranje naših katoliških listov. V dolžnost naj si šteje tudi vsak katoličan zatirati vse veri sovražne časnike in jih nadomeščati z dobrimi sveto vero in našo narodnost pospešujočimi; časnike pa, ki so nekoliko omahljivi in se niso udali liberalstvu, naj vplivni katoličani tako preustrojijo, da, zapustivši omahljivost, odločno stanovitno in dosledno zagovarjajo edino prava načela.

b) Ker je pa prvi slov. katoliški shod trdno prepričan, da more katoliško časopisje le tedaj pokazati svoj mogočni vpliv, ako je modro in primerno osnovano, zato priporoča, naj se osnuje odbor katoliških urednikov in zavednih vplivnih gospodov, ki naj bi določeval smer o glavnih političnih vprašanjih, in sicer vselj na podlagi katoliških načel, da se med katoliškimi listi ohrani toli potrebna edinost.

c) Dobro vrejevan katoliško-politični dnevnik nam je neogibno potreben, ter naj se tako vravna, da bode vstrezal duševnim in gmotnim potrebam in zahtevam katol. Slovencev, bivajočih po vseh slovenskih pokrajinah. Ker si pa slovensko ljudstvo sploh dragega dnevnika ne more naročiti, potrebujemo tudi dobro vrejevanih, po enkrat ali večkrat na mesec izhajajočih perijodičnih listov. Z zadovoljnostjo izjavljamo, da imamo Slovenci take liste, ki že hvalevredno delujejo v tem smislu. Želeti je, naj se ti listi sporazumevajo med seboj in po središčnem odboru, da bodo vsi pisali v enotnem smislu in vsi delali z enakim navdušenjem za dobro stvar.

2. a) Prvi slov. katoliški shod s hvaležnostjo do Boga ponosno imenuje družbo svetega Mohorja; zahvaljuje se slavnemu odboru in vsem gorečim pospeševateljem za tolik trud, prosi, naj ne opočajo, marveč z enako vnemo še nadaljujejo slavno delo slovenskemu narodu v duševni in telesni blagor.

b) Vernim olikanim Slovincem bodi vestna skrb, da deluje „Matica Slovenska“ vedno na pravi verskonravni podlagi.

c) Velike zasluge za slovenski katoliški tisek imajo razna katoliška tiskovna društva; prvi slov. katoliški shod jim izreka za požrtvovalno delovanje toplo zahvalo, ter živo priporoča vsem Slovincem, naj jih krepko podpirajo.

3. Kakor pripravljane dobrega berila, tako je tudi prevažno njega razširjanje; vsakega katoličana je torej vestna dolžnost, da slabo in kužno berilo po moči zavira, dobro pa pridno razširja po družinah in društvih. V to svrho vzlasti veliko pripomorejo farne knjižnice, ako so modro vravnane.

4. a) Dobri, krščansko pisani vzgojilni spisi naj se pridno širijo med Slovenci, da se stariši in vzgojitelji zavedajo svoje preimenitne dolžnosti, ter jo vestno spolnjujejo.

b) Prvi slovenski katoliški shod priporoča vsem pisateljem, izdajateljem in učiteljem mladine posebno skrb pri izdavanju, zalaganju in razširjevanju spisov za mladino.

c) Prvi slovenski katoliški shod nasvetuje, naj se sestavi odbor večjih mož, ki naj vestno presodijo in ocenijo vse slovenske knjige ljudstvu in mladini namenjene, oziroma dosedanje zanesljive ocene nadaljujejo in spopolnujejo, da se slabo blago odstranjuje, tembolj pa razširjajo res dobre knjige.

V tem smislu poskrbi naj se tudi posebna izdaja slovenskih klasikov za odraslo mladino.

Politični pregled.

Delegacije. — V vojnem odseku ogerske delegacije so se slišale pritožbe, da se vojna uprava premalo ozira na madjarsščino. Več delegatov je zahtevalo, da se naj vojna vprava pri občevanji z ogerskimi uradi poslužuje jedino madjarskega jezika. Poleg tega so pa delegati z vso odločnostjo zahtevali, da se osnuje posebna vojaška akademija za Ogre. Vojni minister je dokazoval, da taka akademija ni potrebna in bi preveč stala, ali delegatje si niso dali nič dopovedati. — Avstrijski delegatje so pa storili potrebne korake, da se odloži zborovanje delegacij, ker je kolera v Budimpešti. To bi pa precej premenilo red vsega parlamentarnega delovanja. Dokler delegacije ne ršijo skupnega budgeta, tudi državni zbor proračuna rešiti ne more. In tako bi vlada od državnega zbora morala zahtevati budgetni provizorij, kakor je bil prejšnja leta že v navadi.

Dunaj. — V notranjem mestu je bila dopolnilna volitev za državni zbor, ker je bil vsled smrti dr. Herbst izprazen eden mandat. Izvoljen je z 2705 glasovi dr. Kronawetter, kandidat zjedinenih kristijanov je baron Vittinghof Szell je dobil 1054 glasov. Udeležitev je bila slaba v primeri z udeležbo 1891. leta, ko je dr. Herbst bil dobil 3895 glasov in eden protiliberalnih kandidatov 1563 glasov. O Kronawetterju imamo to omeniti, da v narodnih ozirih ni pretiran in se baš zaradi tega sprva liberalci niso mogli sprijazniti s kandidato njegovo. Izvolitev njegova torej nekoliko dokazuje, da nemško-narodni šovinizem nekoliko pojema na Dunaji. Najbolj jasno je to se pokazalo s tem, da je kandidat nemških nacionalcev dr. Wolf dobil samo 78 glasov vzlic hudi agitaciji njegovih somišljenikov. Češki volilci so, kolikor jih je v tem okraju, dali glasove dr. Kronawetterju.

Moravsko. — Pri dopolnilni volitvi za državni zbor v boškovinškem okraju na Moravskem je zmagal z 292 proti 180 glasom Mladočeh dr. Tuček. Kandidat staročeške stranke je bil Staročeh Slouka. Ta volilni okraj je poprej zastopal minister Pražak. Zmaga Mladočehov je pokazala, da se tudi na Moravskem že tla majejo Staročehom. Prebivalstvo hoče imeti odločnejših zastopnikov. Položaj moravskih poslancev v državnem zboru se je sedaj silno otežil. Posebno vlade sedaj ne morejo več tako zvesto podpirati, če nečejo, da jih zadene jednaka osoda, kakor je Staročeh na Češkem. V mladočeški klub vstopiti pa ne morejo, če se nečejo popolnoma odločiti od dosedanjih zaveznikov in odreči vsej dosedanji politiki.

Italija. — Italijanski kralj in kraljica praznujeta v kratkem svojo srebrno poroko. Kralj se je proti ministerskemu predsedniku izjavil, da povodom svoje srebrne poroke ne sprejme nikakih daril in želi, da bi se slavnostni dan praznoval z dobrodelnimi deli. — Zbornica se bode menda v kratkem razpustila in nove volitve razpisale za sredo novembra.

Nemčija. — Mej državnim kancelarjem Caprivijem in finančnim ministrom dr. Miquelom prišlo je do resnega prepira zaradi nove vojaške predloge. Finančni minister želi, da se predloga odloži do časa, ko se finance do dobra uravnajo, državni kancelar pa zahteva, da se vojaška predloga takoj predloži zbornici v posvetovanje. Govori se, da bo Caprivi dal ostavko, ako se ne zgodi po njegovi želji.

Francija. — V Carmauxu na Francoskem pričeli so rudarji štrajk. Ta štrajk, ki traja že nekaj časa, je postal zadnje dni političnega pomena in bo dal najbrže povod ministerski krizi. Stvar je ta. V imenovanem kraju voljen je bil županom neki priprost rudokop, ki je po mišljenju socialist. Ker mesto županovo nič ne nese, prisiljen je bil ta rudokop

tudi to društvo propade, ker že oblastva povsod skrbe za nemške šole, da se ne potujči kje kak nemški otrok. Celo Dalmacijo so osrečili z nemškimi šolami, da se ne raznarodi kak nemški otrok kacega častnika ali uradnika.

Drugače je pa pri nas. Naša družba ne potujčuje tujih otrok, temveč varuje le slovenske otroke proti potujčenju. Če naša družba propade, pade več slovenskih otrok v nemško ali pa v laško žrelo. Oblastva nam ne bodo pritekla na pomoč, kakor Nemcem. Zato pa moramo skrbeti, da navdušenje za našo družbo ne poneha, temveč se le širi. V kako zadrego bi družba prišla, ko bi dohodki jeli hitro pojemati. Kaj naj bi storila s svojimi zavodi. Da pa družbe ne zadenejo take eventualnosti, mislimo, da bi se moralo skrbeti za stalni zaklad, „matico“, da se taka družba postavi na nekako trdno podlago. Sedaj ima družba premoženja nekaj nad 11000 gld. Treba je, da se to premoženje hitro še znatno pomnoži. To je pa le mogoče, če se število pokroviteljev in ustanovnikov znatno pomnoži. Pregledovali smo imenik pokroviteljev in reči moramo, da smo pogrešali v njem imena nekaterih znanih narodnjakov, o katerih sodimo, da bi že zmogli stotak za to prekornostno družbo. Pa tudi naši denarni zavodi naj naše družbe ne pozabijo. Vsi složno delajmo zanjo, da jej damo trdno podlogo, kajti v slogi je moč. Pri delovanju za našo družbo naj bodo nam vodilo besede našega presvetlega vladarja: „Viribus unitis.“

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda.

Sekcija VI.: Katoliška narodna organizacija.

1. Prvi slovenski katoliški shod smatra nepremeljiva načela katoliške vere kot glavni temelj javnopravnemu razvoju slovenskega naroda in izreka iskreno željo, da bi na tej trdni podlagi složno sodelovali vsi Slovenci v težkem boju za narodni obstanek slovenskega ljudstva.

Temeljem katoliških načel, ki jamčijo jednako pravico vsakemu, zahteva prvi slovenski katoliški shod za slovensko ljudstvo narodno ravnopravnost z vsemi narodi avstrijskimi, zlasti tudi ravnopravnost slovenskega jezika v šoli in uradu, to tembolj, ker je ta ravnopravnost tudi slovesno zajamčena v čl. 19. drž. tem. zakona, — ter obžaluje krivice, ki se delajo po raznih deželah slovenskim manjšinam.

V obrambo naših verskih in narodnih pravic spoznava prvi slovenski katoliški shod potrebo tesne zveze katoličanov raznih avstrijskih narodov in izraža odkritosrečno željo, da bi na podlagi nadrodne enakopravnosti vsi narodi avstrijski združili se k skupnemu složnemu delovanju za moč, čast in slavo skupne avstrijske domovine, po vzvišenem geslu presvitlega vladarja: „Z združenimi močmi!“

2. Prvi slovenski katoliški shod jemlje radostno na znanje, da na Slovenskem vrlo delujejo v zmislu katoliško-narodnih načel razna politična društva kakor: „Katoliško politično društvo v Ljubljani“, „Slovensko društvo“ na Spodnjem Štajerskem, „Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“, „Katoliško politično društvo“ v Konjicah, „Katoliško politično društvo“ v Slovenjem Gradcu, „Katoliško politično društvo“ pri Sv. Lovrencu v Slov Goricah itd., — in izraža željo, da naj katoliški narodnjaki i nadalje krepko podpirajo trudapolno delovanje teh društev, posebno s tem, da jim pridobivajo novih udov in prijateljev, ter da tam, kjer se kaže potreba, snujejo nova taka društva.

3. Prvi slovenski katoliški shod smatra tesnejšo organizacijo slovenskega ljudstva na katoliško-narodni podlagi kot potrebno. V to svrho pooblašča stalno komisijo družega slovenskega katoliškega shoda, da naj se pomnoži z odličnimi katoliško zavednimi rodoljubi iz vseh slovenskih pokrajin in se osnuje kot „Slovenski katoliški odbor“ z nalogom in delokrogom izvrševalnega odseka katoliških Slovencev.

Politični pregled.

Levica še vendar ni gotova svojega gospodarstva v Avstriji. Drugače bi poslanec Menger ne bil tako razsajal v zbornici. Iz vsega njegovega govora se je videla velika nezadovoljnost in obupnost levičarjev. Drugače bi resen parlamentarec tako ne razsajal. Boji se najbrže, da bi se češke stranke kako ne zjedini in tako skupno pridružile desnici, v kateri bi vlada dobila zopet zanesljivo oporo. Da bi se pa vlada na češke stranke opirati ne mogla, je pa Menger jih skušal naslikati za veleizdajske. Kakor se kaže, svojega namena ni dosegel.

Ogersko. — V ponedeljek se je nova vlada predstavila zbornicami. Izjavila je, da se hoče držati liberalne politike. Kmalu zbornici predloži zakon o vpeljavi civilnih matrik. Civilne matrike se pa ne bodo precej vpeljale, ker ne bodo dobiti posvetnih ljudi v občinah, da bi jih vodili. Zaradi tega se pa matrike še nekaj časa puste dosedanjim njih voditeljem, če bodo le hoteli zapisovati vanje, v kateri veri se imajo odgojiti v zmislu državnega zakona otroci iz mešanih zakonov. Če tega ne bodo hoteli, se pa bodo takoj civilne matrike vvele. Ravno tako že nova vlada izdeluje zakon o enakopravnosti židov. Vlada je za civilni zakon, ki se pa vendar še le pozneje vvede. Kdaj, tega vladna izjava ne pove. Tedaj, ko se vpelje civilni zakon, se pa prekličejo zakoni, ki omejujejo svobodo starišev glede določitve vere otrok. Z vladno izjavo je zbornica poslancev bila še precej zadovoljna. Trije opozicijski govorniki so grajali posamičnosti. Posebno jim ni bilo prav, da je vlada naglašala, da se hoče držati nagodbe z Avstrijo. Tudi so dvomili, če bode vlada mogla izvesti, kar obeta. Jeden je zahteval avtonomijo za katoliško cerkev. — Na hujši upor je pa vlada zadela v gospodski zbornici. Trije govorniki so vladi kar napovedali boj. Dovoliti jej ne mislijo niti civilnih matrik, še manj pa civilni zakon. Za poslednjega prebivalstvo ne mara, o čemer se bode prepričala vlada pri prvih volitvah. Očitati so ministerskemu predsedniku, da je napak poučil krono. Videlo se je torej, da je pričakovati hud boj, predno bode vlada prodrla s kako svojo predlogo. Če bode le preveč napenjala sile, utegne le pospešiti svoj padec. Škofje se jej tudi mislijo z vso odločnostjo ustaviti. V kratkem se snidejo v posvetovanje, kaj da je jim storiti.

Šlezija. — Na učiteljskem v Tešenu se bode poljščini dalo nekaj več pravic. Dosedaj še poljščina na tem zavodu, na katerem se izobražujejo največ učitelji za poljske šole v Šleziji, niti obvezni predmet ni bila. Sedaj se bodo razmere nekoliko izboljšale, če tudi se vlada za popolno poljsko učiteljsko še odločiti ne more.

Nemčija. — Nemški socialisti imeli so minole dni v Berlinu svoj shod. Shoda vdeležili so se tudi avstrijski socialisti. Iz tajnikovega poročila je posneti, da ima urednik njihovega glasila „Vorwärts-a“ delavec Liebknecht čez 7000 mark plače. Dohodkov imela je stranka 221.895 mark, troškov pa 198.662 mark. Velik denarni promet torej. Razni listi se veliko pečajo s tem shodom in posebno poudarjajo dobro plačo urednika Liebknechta. — Minoli torek otvoril je cesar državni zbor. V prestolnem govoru se upa od dobre letine in olajšanega izvoza nemških izdelkov močnega razvoja gospodarske delavnosti, ako se ohrani mir, katerega žele cesar in zavezniki.